

KOULUKOHTAINEN TOIMINNALLINEN TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMA

KOULU: Heikkilän koulu

Laadittu: 22.11.2019

Päivitetty syyskuussa 2020, 21.9.2021

Laaditaan uudelleen marraskuun alussa 2022.

Kysely 3.-6. -luokkien oppilaille pidetty marraskuun 2022 alussa.

Johtoryhmä työstänyt tuloksia 28.11.2022.

Suunnitelma päivitetty tammikuussa 2022, 11.1.2023

Hyväksytty: 11.1.2023

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (8.8.1986/6095) 5a § (30.12.2014/1329)

Toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi oppilaitoksissa

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa. Suunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa.

Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää:

- 1) selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta;
- 2) tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi;
- 3) arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista.

Erytystä huomiota tulee kiinnittää oppilas- tai opiskelijavalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin ja opintosuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerralla.

Yhdenvertaisuuslaki 30.12.2014/1325 6 §

Koulutuksen järjestäjän velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.

Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on varattava oppilaille ja heidän huoltajilleen sekä opiskelijoille tai heidän edustajilleen mahdollisuus tulla kuulluiksi edistämistoimenpiteistä.

Kirkkonummen opetussuunnitelma: 1.2.Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet

Laaditaan oppilaitoskohtainen tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa. Yhdenvertaisuussuunnitelma tehdään yhdessä tasa-arvosuunnitelman kanssa.

Vuosittaisen tarkastelun lisäksi suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Kirkkonummella oppilaitoskohtainen tasa-arvosuunnitelma liitetään lukuvuosisuunnitelman yhteyteen, ja se tulee päivittää vähintään kolmen vuoden välein yhdessä oppilaiden kanssa. Edellä mainitut paikalliset suunnitelmat ovat luettavissa kunnan kotisivuilta.

OPPILAITOKSEN TASA-ARVOTILANNE

Koulun toiminta-ajatus

Heikkilän koulun toiminta-ajatus on, että oppilas saa kasvaa luovassa, turvallisessa ilmapiirissä ja ympäristössä luonnon keskellä. Tavoitteenamme on positiivisen pedagogiikan kautta kasvaa yhdessä sekä toiset ihmiset että ympäristön huomioiviksi yksilöiksi. Heikkilän koulussa toteutetaan laadukasta perusopetusta niin, että jokainen oppilas oppii tuntemaan oman arvonsa ja sen että jokainen ihminen on yhtä arvokas.

Opetuksen järjestäminen

Opetus Heikkilän koulussa järjestetään samoissa opetusryhmissä kaikille, mukaan lukien liikunta ja käsityö. Ryhmätöitä tehtäessä ohjataan oppilaita muodostamaan ryhmiä sukupuoleen katsomatta. Arkitilanteissa otetaan huomioon tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvät asiat.

Oppilasvalinta Heikkilän kouluun perustuu oppilaiden kotiosoitteeseen. Oppilaat tulevat kouluun Heikkilän koulun oppilaaksiottoalueelta. Koulussa ei järjestetä painotettua opetusta. Heikkilän koulun oppilaaksi voi tulla Laajakallion koulun oppilaaksiottoalueelta lapsia, joilla on pienryhmäsuositus. Kunnan keskitettyihin erityisopetuksen ryhmiin oppilaat tulevat koko kunnan alueelta. Oppilaaksi pääseminen kyseisiin ryhmiin on sidoksissa oppilaan tarvitsemaan tukeen tunne-elämän ja sosiaalisen kanssakäymisen tai autismitilanteen haasteissa.

Oppilaan arviointi perustuu arvioinnin kohteena oleviin asioihin, ei oppilaan henkilökohtaisiin ominaisuuksiin, luonteeseen, sukupuoleen, opetusryhmään tai taustaan.

Kysely tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteen selvittämiseksi

Ensimmäinen sähköinen kysely laadittiin lokakuussa 2019. Kyselyjä laadittiin kolme erilaista: vuosiluokkien 3-4 oppilaille, vuosiluokkien 5-6 oppilaille ja henkilökunnalle. Sähköiseen kyselyyn vastattiin koulupäivän aikana.

Kyselyn tiivistetty yhteenveto:

3.-4.-luokkalaista vastaajista 72% koki, että kaikkia oppilaita kohdellaan koulussamme samanarvoisesti aina tai melko usein. 5.-6.-luokkalaisten osalta tämä luku on 73,5%. 3.-4.-luokkalaisten 81% ja 5.-6.-luokkalaisten 76% kokee, että pystyvät olemaan koulussa oma itsensä. Henkilökunnan vastauksista koulun vahvuudeksi nousi ilmapiiri, jossa jokainen uskaltaa olla oma itsensä (100 % vastaajista oli tätä mieltä, kuten edellisessä kyselyssä).

Henkilökunnan avoimista vastauksista nousi toive, että oppilasparlamenttivaalissa ehdokkaita ei eroteltaisi tyttöihin ja poikiin. Tähän on suunnitteilla muutos ensi vuonna, jolloin jokaiselta luokalta valitaan kolme eniten ääniä saanutta, kaksi luokan varsinaiseksi jäseneksi ja yksi varajäseneksi, kuitenkin niin, että molemmat sukupuolet saavat edustuksensa parlamenttiin.

Oppilaiden avoimista vastauksista epäkohdiksi nousivat mm. leikistä pois jättäminen, erilainen suhtautuminen tervehdittäessä, ilkeä puhe ja epäluotettavuus kaverisuhteissa.

Toinen sähköinen kysely toteutettiin marraskuussa 2022. Kyselyt oli kohdistettu vuosiluokkien 3-4 oppilaille ja vuosiluokkien 5-6 oppilaille. Johtoryhmä purki oppilailta saatuja vastauksia kokouksessaan 14.12.2022 ja henkilökunta kävi oman keskustelunsa 11.1.2023.

Kyselyn tiivistetty yhteenveto:

3.-4.-luokkalaista vastaajista 70% koki, että kaikkia oppilaita kohdellaan koulussamme samanarvoisesti aina tai melko usein. 5.-6.-luokkalaisten osalta tämä luku on 59%. 3.-4.-luokkalaisista 89% ja 5.-6.-luokkalaisista 73% kokee, että pystyvät olemaan koulussa oma itsensä. 3.-4.-luokkalaista vastaajista 48% oli kokenut tai kuullut loukkaavaa tai ilkeää puhetta ja 22% oli nähnyt sosiaalisessa mediassa kuvia, viestejä tai puheluita, jota koki loukkaavaksi tai inhottavaksi. 5.-6.-luokkalaista vastaajista 28% oli kokenut tai nähnyt loukkaavaa, kaksimielistä tai härskiä puhetta ja 22% oli kokenut tai kuullut vartaloon tai seksuaalisuuteen kohdistuvia ikäviä huomautuksia tai nimittelyä.

82% oppilaita vastasi, että asia selvitetiin, jos oppilas kertoi häirinnästä jollekin koulun aikuisista. 3.-6.-luokkalaiset olivat huomanneet eniten syrjintää mielipiteen perusteella (muut vaihtoehdot olisivat olleet ikä, kansalaisuus, kieli, uskonto, perhesuhteet, terveydentila, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen, muu).

Kysymykseen, 'Mitä muuttaisit koulussamme, jotta se olisi enemmän tasa-arvoinen ja yhdenvertainen koulu?' tuli oppilailta seuraavia kommentteja (lainaukset suoraan kyselystä):

*että ketään ei kiusattaisi tai arvostella tai haukkua toisen ulkonäköä

*Kaikkien pitäisi tehdä samat tehtävät ja läksyt kuin muutkin.

*öö ... en mä voi vaa muuttaa muita ihmisiä jotka on ilkeitä ja kiroilee

*Opettajat osaisivat selvittää riitoja syyttämättä tiettyjä oppilaita ja, että oppilaat ja opettajat osaisivat miettiä miltä toisesta tuntuu jos, vaikka haukkuu toisen seksuaalisen suuntautumisen takia.

*Minun mielestäni se kyllä on jo, joten en tiedä

*puhuttaisiin enemmän mielenterveydestä, tehtäisiin enemmän yhteistyötä

*Poikien ei kannata kyseenalaistaa kaikkea mitä tytöt tekee

*Minä lopettaisin syrjimisen sekä vaihtelevan kohtelun jonkun asian perusteella

*Kaikkia otetaan mukaan

*Rauhallinen ja turvallinen koulu missä kaikki on missä kukaan ei syrji ketään.

*Missä kaikilla olisi kivaa ja turvallinen olo.

*Että kaikkia kohdellaan samanlaisesti sukupuolesta riippumatta.

*että kaikki pidetään saman arvoisinaan ja kaikki päästetään mukaan eikä syrjitä.

*sellainen jossa ei kiusata vaikka olisitkin ihan minkäläinen

Opetushenkilöstön käsitys tasa-arvoisesta koulusta

Tasa-arvoisessa koulussa Heikkilän koulun henkilökunnan mukaan

- kaikilla on yhtäläiset oikeudet osallistua kaikenlaiseen toimintaan
- kaikilla on oikeuksien lisäksi myös vastuuta ja velvollisuuksia
- kaikkia kohdellaan tasa-arvoisesti riippumatta esimerkiksi sukupuolesta, iästä, kansalaisuudesta, uskonnosta tai kielitaustasta
- jokainen uskaltaa olla oma itsensä
- koulussa oppilasta ohjataan hänen yksilöllisten taitojensa mukaan, eikä anneta esimerkiksi sukupuolen määrittää
- toimitaan uuden opetussuunnitelman mukaan
- edistetään tasa-arvon toteutumista perustelluilla ratkaisuilla työn- ja resurssienjaossa
- huolehditaan tiedonkulusta
- huolehditaan asennekasvatuksesta
- ilmapiiri on kuunteleva, avoin ja sensitiivinen

Suurimpana esteenä tasa-arvolle koetaan asenteet ja olettamukset, lähinnä aikuisilla, niin kotona kuin koulussa. Asenteet voivat tulla esiin julkilausuttuina tai piiloviestintänä.

TOIMENPITEET TASA-ARVON EDISTÄMISEKSI

Tasa-arvoisuutta **edistää** aiheen aktiivinen ajattelu ja käsittely niin yksittäin kuin yhteisesti sekä yhteiset toimintatavat ja –linjaukset. Oppilaita kasvatetaan keskustelelevassa ja avoimessa ilmapiirissä hyväksymään ihmisten erilaisuus ja kaikkien yhtäläinen arvo. Oppilailla on yhtäläiset oikeudet ja velvollisuudet eikä heitä kohdella sukupuolen mukaan vaan yksilöinä.

Koska suurimmat esteet tasa-arvon toteutumiseksi ovat kunkin yksilön päänsisäisiä, olemme nostaneet neljä toimenpidettä päästäksemme käsiksi esteisiin: puhumisen, asioihin puuttumisen, asioiden parantamisen ja itsemme muuttumisen.

* PUHUTAAN

Ensimmäinen toimenpide on puhua enemmän tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta. Pidetään aihetta aktiivisesti keskusteluissa, niin oppilaiden kuin henkilökunnan kesken ja välillä. Käydään luontevaa, avointa keskustelua tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta. Koulun kaikkia toimintatapoja on hyvä arvioida tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmasta. Samoin käytettävien materiaalien asianmukaisuutta moniarvoisessa yhteiskunnassa on hyvä arvioida opetuksessa ja tuoda muidenkin tietoon, jos huomaa niissä jotain epäasiallista.

* PUUTUTAAN

Toinen toimenpide on puuttua eriarvoiseen kohteluun herkästi, nimetä se ja saattaa kaikkien tietoon kenelle kertoa, jos tulee kohdelluksi tasa-arvon tai yhdenvertaisuuden vastaisesti: oppilas kertoo opettajalle, opettaja ja muu henkilöstön jäsen kertoo rehtorille. Opettaja/rehtori on tiedon saatuaan velvollinen puuttumaan tilanteeseen. Asiaan puuttumisen jälkeen tilanteen edistymistä myös seurataan.

Häirintä luo kiusallisen, leimaavan, halventavan, nöyryyttävän tai uhkaavan ilmapiirin. Häirintä voi olla sanallista, sanatonta tai fyysistä. Tällaiseen käytökseen puuttuminen vaatii, että siitä tiedetään. Siksi ohjeistetaan oppilaita ja henkilökuntaa häirintään puuttumisesta seuraavasti:

”Älä hyväksy häirintää. Jos huomaat tai koet häirintää, osoita ettet hyväksy sitä. Sano esimerkiksi, ettei noin voi tai saa sanoa. Älä ole hiljaa tilanteessa, jossa sinuun tai johonkin toiseen kohdistuu häirintää. Jos häirintä ei lopu heti, kerro opettajalle tai esimiehelle. Jos he eivät toimi, kerro toiselle opettajalle tai toiselle esimiehelle. Älä jää pohtimaan asiaa yksin.

Vaikka kiusaaminen ja häirintä ovat usein ryhmäilmiöitä ja niistä tiedetään laajasti, niistä vaietaan. Vaikeneminen voi osoittaa hyväksymistä, välinpitämättömyyttä ja alistumista. Kerro koulu- tai työtovereillesi kokemuksestasi tai havainnoistasi. Puhu niistä. Osoita että välität.” (lainattu Helsingin yliopiston Viikin normaalikoulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta).

*PARANNETAAN

Monet asiat toteutuvat jo Heikkilän koulussa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman mukaisesti. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioihin täytyy jatkossa kiinnittää edelleen huomiota, jotta lupaava kehitys jatkuu.

* MUUTUTAAN

Neljäs toimenpide on muutos. Avoimen suhtautumisen ja keskustelun kautta asenteiden muutos on mahdollinen ja uudet ajatusmallit juurrutettavissa niin oppilaisiin kuin koulun henkilökuntaan.

ARVIO TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMAAN SISÄLTÄVIEN TOIMENPITEIDEN TOTEUTTAMISESTA JA TULOKSISTA

Heikkilän koulussa on tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioissa toimittu syyslukukaudella 2019 seuraavasti:

Kaikissa luokissa on

- puhuttu tasa-arvoon sekä jokaisen oppilaan arvoon ja tärkeyteen liittyvistä asioista,
- kuultu oppilaita ja otettu heidän näkemyksiään huomioon lasten arkeen vaikuttavissa asioissa,
- huomioitu oppilaita samalla tavalla,
- puututtu asioihin eli selvitetty kiusaamis- ja epäyhdenvertaisuustapauksia erilaisissa kokoonpanoissa,
- oltu muistelematta vanhoja, jo selvitettyjä asioita,
- pyritty aina antamaan uusi mahdollisuus ja
- käsitelty hyveitä ja vahvuuksia.

Ikätason, tilanteiden ja mahdollisuuksien mukaan luokissa on myös

- työstetty koulurauha-aihetta,
- harjoiteltu toisen arvostamista ja erilaisten tapojen hyväksymistä,
- vaihdeltu tasaisesti pareja, ryhmiä ja muita toiminnallisia kokoonpanoja,
- käytetty monenlaisia tapoja parien muodostamisessa.

Koulun aikuisten kesken on puhuttu tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvistä asioista. On käyty pedagogista keskustelua erilaisissa kokoonpanoissa ja pohdittu asiaa tuen toteutumisen ja opetushenkilöstön ajan jakautumisen näkökulmasta.

Toimenpide 'muuttuminen' on hidas prosessi, joka etenee puhumisen, parantamisen ja puuttumisen myötä.

Heikkilän koulussa jatketaan aktiivista työtä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden puolesta päivitetyn suunnitelman mukaan.